

TE PAIPERA MAORI.

HE PEREHITANGA HOU.

Na Kawana (J. Cowan).

KUA tae mai ki a au te tauira o te perehitanga tuatorutanga o te Paipera, a he mea nui tenei i roto i nga whakahaere a te Hahi o Niu Tirni. I haere a Atirikona Hapata Wiremu ki Ingarangi ki te tiro tiro i te perehitanga, a he nui te whakamihhi ki a ia, me nga kai-perehi (British and Foreign Bible Society) me te otinga paitanga o ta ratou mahi. Ko nga wharangi o te Paipera hou nei e 1200. Pai ana te marama o nga reta. Tetahi mea hou ko nga reta e kumea ana, kua hoatu he tohu pera ki aua reta.

Koinei tonu tetahi o nga take whakararuraru i te kai-panui i te upoko karaipiture, kei nga reta e kumea ana, kei nga reta e whakapotongia ana.

Mehemea ka ata whakamaramatia nga korero, mo te timatanga mai o te perehi i te Paipera Maori, me hoki ta tatau korero ki te rau tau ka huri nei, otira ka 104 nga tau o te perehitanga tuatahitanga o tetahi wahi pakupaku nei o nga karaipiture. Kaore i tino rite nga whakamaoritanga. Ko tetahi mate o nga kai-whakamaori o era wa ko te mahuetanga o te "h," i nga kupu penei me "whakamaori" ka tuhia e ratou ma "waka-maori," ara ka mahue te "h."

Ko nga tangata na ratou i whakamaori nga karaipiture, ara ko nga mihinare tuatahi, he tangata tino matau.

Ko nga Wiremu, tuatahi, Karuwha me Parata, ko Pihopa Herewini, i whai wahi katoa ratou ki tenei mahi nui. Ka toru nga whakapaparanga o nga Wiremu inaianei e whakamaori ana i nga kupu karaipiture.

Tera ano hoki tetahi tangata rongu nui o era nga ra, ara ko Te Manihera, he tangata tino matau ki te reo Hiperu, me te reo Kariki. Mo te reo Maori kaore he Mihinare i runga ake i tona te mohio, rite tahi ranei to raua mohio ko John Hobbs o te Hahi Weteriana.

I te wa i whakamaorititia ai te paipera i nga tau 1860 ki 1869 i hui tahi nga tangata marama o te Hahi o Ingarangi me te Hahi Weteriana. Ko Pihopa W. L. Wiremu, ko John Hobbs me Alexander Reid (minita Weteriana i Te Kopua, Waikato), me Rev. T. Buddle. Ko te reo o Ngapuhi me Te Rarawa te reo Maori o Te Wiremu, o Mr. Hobbs, o te whanau a Te Reweti (Davis) me Puckey. No Waikato te reo o Mr. Buddle me Mr. Reid. Koinei etahi o nga tangata na ratou te Paipera i whakamaori. Otira ko te tino tangata i roto i a ratou ko Te Manihera.

Tera e puta nga mihi a nga Maori, me nga pakeha mohio ki te reo Maori, mo te pai o te takoto o nga kupu o tenei whakamaoritanga. He mea pai kia whakamana te whakahau, "Rapua nga Karaipiture," kia pera hoki te kaha o te rapu, ki te kaha o nga matua kua ngaro ki te po.